

Arne Dahl

Amsterdam-Stockholm

Uit het Zweeds vertaald
door Ron Bezemer

DE GEUS

Oorspronkelijke titel *Blindbock*, verschenen bij
Albert Bonniers Förlag
Published by agreement with Salomonsson Agency,
Stockholm, Sweden

Oorspronkelijke tekst © Arne Dahl, 2013
Nederlandse vertaling © Ron Bezemer en De Geus BV, Breda 2016
Omslagontwerp en -illustratie Multitude
ISBN 978 90 445 3590 7
NUR 332

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van De Geus BV, Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland. Telefoon: 076 522 8151.
Internet: www.degeus.nl.

Meer weten over onze boeken en auteurs? Meld u dan aan voor onze nieuwsbrief via www.degeus.nl of volg ons via social media:

De_Geus

DeGeusBreda

Autobahn

MAAGDENBURG-BRAUNSCHWEIG, 2 JANUARI

Ze is linea recta het licht tegemoet gereden. Het verblindt haar bijna.

Toen ze aan haar lange reis van Berlijn naar Brussel begon, had ze het gevoel gehad dat het nog midden in de nacht was. Vervolgens is ze door het bleke licht van de dageraad gereden en nu komt boven de stad waarvan ze weet dat het Maagdenburg is de magisch heldere winterzon op. Links van de autoweg meent ze in de verte de twee torens van de gotische kathedraal te zien, omgeven door de ronde zon, waardoor het lijkt alsof het licht door de torens wordt uitgestraald en ze als een aureool omsluit. Onder de autoweg slingert het Mittellandkanaal in de richting van de Elbe – of wellicht andersom – om iets buiten haar gezichtsveld Europa's grootste kruising van waterwegen te vormen. Maar pas 10 kilometer verderop maakt een andere kruising – die van de autoweg A2 uit Berlijn met de A14 uit Leipzig – dat ze zich de waarschuwendende woorden van gisteravond herinnert.

Ze is niet gewend veel auto te rijden, zeker geen lange afstanden, en de weinige keren dat ze tegenwoordig de auto nodig heeft, wordt ze meestal gereden. Maar vandaag niet, vandaag is het een speciale dag. En rijden over gladde wegen heeft ze al sinds haar twintigste niet meer gedaan.

En glad is het wel degelijk. Al een paar keer heeft ze gevoeld dat de wielen hun grip op het asfalt heel even kwijt waren – momenten waarop die afgrijselijke, oeroude angst probeert zich uit haar borstkas naar buiten te persen – en langs de kant van de A2 heeft ze al op diverse plaatsen bevroren autowrakken zien staan. Waarschijnlijk van de weg geraakt, niet zozeer als gevolg van aanrijdingen, maar van slippartijen. De monteur van haar garage heeft haar echter verzekerd dat haar winterbanden van de hoogste kwaliteit zijn.

Echt gevaarlijk kon het dus niet zijn.

Als ze maar niet aan gisteravond dacht. De jaarwisseling in Berlijn lag achter haar. Nieuwjaarsdag was in een sfeer van lome rust begonnen. Nieuwjaar, nieuwe verwachtingen, in feite nieuwe mogelijkheden. Zachtjes had ze in zichzelf gelachen. Alles was beter gegaan dan ze had durven hopen. Haar terugkeer. En alles had veelbelovender gevoeld, meer levensvatbaar. Maar toen hadden opeens die waarschuwendende woorden geklonken.

‘Het gevaarlijkste stuk autoweg van heel Duitsland.’

Het begint ergens bij de grens tussen de twee deelstaten, was dat inderdaad zo? Vlak na de grensovergang tussen Saksen-Anhalt en Nedersaksen – en net op het moment dat ze zich de namen van de twee steden probeert te herinneren, rijdt ze de grens over, geheel onverwacht. Kort daarna passeert ze een bord met afstanden en plaatsnamen. Twee ervan herkent ze. Helmstedt en Peine. Dat waren toch die twee?

Ja. Ze hoort in haar hoofd de haar zo bekende mannenstem: ‘Het gevaarlijkste stuk autoweg van heel Duitsland is de A2 tussen Helmstedt en Peine.’

Ze merkt dat ze zich nog meer op de weg concentreert zodra ze Nedersaksen is binnengereden. Ze nadert Helmstedt. Tussen Helmstedt en Peine ligt Braunschweig.

Herinneringen aan haar werk in Brussel; ze houdt ervan de dingen onder controle te hebben. Deze weg loopt dwars door Duitsland, de hoofdverkeersader tussen heel Oost- en West-Europa. Elke dag 120 duizend voertuigen. Vrachtverkeer uit Polen. Massa's uitlaatgassen, broeikasgassen, talloze soorten klimaatveranderende dampen die slechts in aantal worden overtroffen door de massa's ongelukken. Over de politie van Braunschweig wordt gezegd dat het de drukste verkeerspolitie van Europa is.

En nu dan ook nog de gladheid.

De winterse pracht verandert als bij toverslag van karakter. Dat geldt ook voor de zon, die nu een stuk boven de horizon hangt. De magie van de zon wordt zwart; zwarte magie. Terwijl ze Helmstedt voorbijrijdt, voelt ze duidelijk een brok in haar keel.

Met rijden over de Autobahn heeft ze altijd moeite gehad.

Die merkwaardige eindeloosheid. Die je dwingt om meer in je achteruitkijkspiegel te kijken dan op de weg voor je. Om altijd te moeten letten op zichzelf overschattende mannen van middelbare leeftijd die je, ter compensatie van hun minderwaardigheidsgevoel, met supersonische snelheid van achteren naderen en vervolgens op een meter afstand met hun grootlicht knippen omdat je slechts honderdzestig rijdt.

Maar oké, ze kan niet beweren dat Franse automobilisten zo veel beter zijn. Hoewel op geen enkel gebied het cultuurverschil zo groot is. Rijdt ze liever in de wetteloze verkeersjungle van Parijs dan in deze goed gereguleerde snelheidstuin van de Duitse Autobahn?

Eigenlijk liever in geen van tweeën. Beide zijn even slecht. Beide zijn producten van de twintigste eeuw, en de twintigste eeuw bestaat niet meer. Het wordt tijd om eindelijk een sprong voorwaarts te durven maken, de volgende eeuw in.

Wat hebben we die hele twintigste eeuw eigenlijk verspild. Al die grenzeloze mogelijkheden om een echte samenleving te creëren met plaats voor iedereen, waar niemand wordt buitengesloten. Voor het eerst in de geschiedenis beschikten we werkelijk over de mogelijkheid daartoe. En wat hebben we ermee gedaan? We hebben ons slaafs laten terugvoeren naar de meest middeleeuwse waarden, naar een steeds primitievere samenleving waarin het recht van de sterkste geldt.

Natuurlijk beseft ze dat heel haar gedachtegang gedicteerd wordt door de wens om langs Braunschweig te komen, voorbij Peine, weer de 'gewone' Autobahn op. Aan iets anders denken, meer niet. Alsof de Autobahn haar als het ware toestond aan iets anders te denken.

Net op het moment dat ze haar hoofd iets naar links wil draaien om een glimp van Braunschweig op te vangen, ziet ze iets anders. Haar blik in de verte, juist op de Autobahn zo cruciaal, van zulk levensbelang, vangt een knipperlicht op. Het eerste.

Het is het eerste in een reeks tekens die op haar afkomt met een snelheid die het interpretatievermogen van haar hersenen op de proef stelt. Nog zo'n vier, vijf auto's voor haar zetten hun

knipperlichten aan. Steeds meer lichten ziet ze voor zich, zowel remlichten als waarschuwingslichten, rood en oranje, en ergens vlak bij haar hoort ze het geluid van remmen, plotseling remmen. Een slippende auto?

Dan is er stilte.

Pas als haar auto roerloos op de weg staat en haar snelle, angstige blik in de achteruitkijkspiegel heeft vastgesteld dat ook het verkeer achter haar tot stilstand is gekomen, pas dan vindt de volgende reeks van gebeurtenissen plaats. Op de rijbaan van het tegemoetkomende verkeer, aan de andere kant van de vangrail.

Het eerste wat ze ziet is de rook. Niet zo'n langzame, sierlijke, ijle sliert rook die omhoogkringelt. Daar lijkt het totaal niet op. Het is eerder een grote bal van rook, een globe. Een zwarte bal die op de grond is gestuiterd en nu terug omhoog wordt geslingerd in de richting van een enorme hand die daar allang is weggetrokken. In plaats van een hand bevindt zich in de lucht iets heel anders nu de bal rook is opgelost, en dat iets zou daar beslist niet moeten zijn. En zij zou niet uit haar auto moeten stappen als ze het ziet. Dat zouden ook de anderen niet moeten doen, uit die andere stilstaande auto's. Maar dat doen ze wel. Alsof het in zekere zin onvermijdelijk is.

In de lucht waar zonet nog de bal rook zichtbaar was, hangt nu een aanhangwagen. Een loodzware aanhanger. Het ziet eruit als een stilstaand beeld, als een foto. En het is onmogelijk je een voorstelling te maken van de krachten die die aanhanger de lucht in hebben geslingerd.

En de aanhangwagen is de aanhanger van een tankauto.

Het is weliswaar een eind van haar vandaan en de beweging voltrekt zich zo merkwaardig langzaam dat het allemaal onwettelijk lijkt, maar ze zou er vermoedelijk goed aan doen zich nu in veiligheid te brengen. Dat besef ziet ze ook in de blikken van de andere automobilisten. Maar het is te laat om nog iets te ondernemen, want nu stort de aanhanger van de tankauto weer omlaag. Op de weg aan de overkant ziet ze een wirwar van auto's. Een kettingbotsing. Ze ziet verscheidene zwarte auto's, twee rode, een blauwe, een zilverkleurige en helemaal in het midden

een kleine witte. Alle lijken met elkaar in botsing te zijn gekomen, maar het ziet er niet fataal uit, niet op die allesverwoestende manier die bij de Autobahn hoort. Het ziet er in elk geval niet levensgevaarlijk uit, nóg niet.

Want het laatste wat ze ziet voordat de aanhanger van de tankauto op de resten van de kettingbotsing valt, is dat er iets uit druppelt. Niet druppelt, eerder vloeit, stroomt, ja, gutst. Van het vallende heldere vocht, dat ze slechts een fractie van een seconde waarneemt, stijgt een trilling op. Het stromende vocht uit de aanhanger van de tankauto doet de lucht vibreren.

Dan stort de aanhangwagen neer. Volstrekt geluidloos.

Er stuitert niets, het materiaal heeft niet de geringste veerkracht. De aanhanger valt alleen maar en blijft daar liggen. Vastgeplakt. Het lukt haar zich om te keren met haar gezicht naar haar medeweggebruikers en ze ziet dat ook zij weten wat er te gebeuren staat. Ze ziet het in hun ogen.

De traagheid waarmee ze hun hoofden omdraaien.

Alsof ze allen hun hoofd buigen. Als in een collectief gebed. Tot welke god dan ook.

De ondraaglijk tijdrovende pauze die volgt op het moment dat aan de lange vlucht van de aanhanger een eind is gekomen. Ze ziet het niet, maar het toenemende trillen van de lucht zegt haar dat het stromen doorgaat. Dat de vloeistof nog steeds uit de aanhanger stroomt.

En dan gebeurt het onafwendbare. De vloeistof ontbrandt. Eén enkele enorme, geluidloze vlam stijgt recht omhoog, als uit een zijdelings langgerekt boorgat van een oliebron. Het verspreidt zich in alle richtingen. En na lange afwezigheid keert nu ook het geluid terug. Als een reeks van bulderende schreeuwen. Een donderende reeks als de ene na de andere benzinetank ontploft. De onverbiddelijke kettingreactie van fossiele brandstoffen.

Nu is het een woud van vlammen. Een dichte jungle van alleen maar vuur. Ondanks de afstand golft de hitte over de toeschouwers aan de andere kant van de vangrail. Ze worden overspoeld door het effect ervan. Om de een of andere reden denkt ze dat haar wenkbrauwen nu zijn weggeschroeid.

De waanzinnige snelheid van de verbranding. Het is meer dan een kettingreactie. Alles gebeurt tegelijkertijd. De wereld gaat in vlammen op. De hitte slokt het geluid op. Het geluid wordt het vuur in gezogen. Alles is vuur. Gitzwarte rook vormt opnieuw een bal die opstijgt.

En dan stopt alles even abrupt als het is begonnen. Het vuur dooft nadat het alles op zijn weg heeft verteerd. Naarmate de bal rook verder stijgt, verandert hij meer en meer in een transparante nevel.

Alles is zwart. Zwartgeblakerd. Het is de wereld na de Götterdämmerung.

En toch niet helemaal. Toch is er in het midden nog iets over, als in het middelpunt van een cirkel. Iets wat niet zwart is. Het is wit.

Het is de kleine witte auto, tussen al het uitgebrande, zwartgeblakerde zwart.

En het krankzinnige gebeurt echt, het portier van het witte autootje gaat open. Een jonge man stapt wankelend uit, even wit als zijn auto. Hij kijkt om zich heen. Hoewel het onwaarschijnlijk is dat hij iets ziet. Het is meer een automatische beweging. Om zich heen kijken. De situatie opnemen. Zich een oordeel vormen.

De jonge man blijft naast zijn auto staan. Hij ziet niets. Maar hij leeft.

Aan de andere kant van de vangrail ziet men des te meer. Ze zien de kleine witte auto daar staan, zo te zien onbeschadigd, tussen al het nog rokende zwart. En het is als een openbaring.

Ze kijkt om zich heen. Ze observeert de andere automobilisten. Hun blikken ontmoeten elkaar, blikken die op elkaar lijken. Ze zien allen hetzelfde.

Ze zien het wit zich verheffen boven al het zwartgeblakerde uit, achter het steeds doorschijnender wordende donker van het rookgordijn.

En ze denkt: een elektrische auto.

Op dat moment beseft ze wat haar te doen staat.

Aankoop

TÎRGU MUREȘ, ROEMENIË, 17 FEBRUARI

Het komt wel voor dat mensen zich erover verbazen dat Mander Petulengro licht en donker kan onderscheiden. Velen denken dat hij de boel bedondert. Dat hij ondanks alles alleen maar slechtziend is. Maar zo is het niet. Hij is blind geboren en heeft nooit kunnen zien. Hij weet niet eens wat zien betekent.

Dat is een groot verschil met mensen die tijdens hun leven blind zijn geworden. Die lijden echt omdat ze een groot gemis ervaren. Nadat ze blind zijn geworden leven ze verder als schaduwen in het universum van de zienden.

Dat is bij hem niet het geval. Hij is eenzaam in zijn eigen wereld. Soms, als hij andere blindgeborenen ontmoet, kan hij iets van verbondenheid ervaren. Dan is het alsof zij aan zijn wereld raken. Toch komen ook zij nooit echt bij hem binnen. Nooit helemaal. Ook zij zijn eenzaam in hun wereld.

Er is een tijd geweest dat hij ernaar verlangde dat iemand in zijn universum plaats kon nemen. Het was de tijd dat hij nog rondzwierf. De kleine Luminitsa in Sarajevo. Net zo blind als hij zag zij hem beter dan ieder ander. Aanzienlijk beter dan hij zichzelf zag. Een korte periode hadden ze zich in hetzelfde universum bevonden.

Nee, nu geen tegels lichten.

Hij heeft zich teruggetrokken. Dit verzorgingshuis zal zijn laatste verblijfplaats worden. Eigenlijk wacht hij vooral op de naderende duisternis. Hij vermoedt dat de overgang niet zeer ingrijpend zal zijn.

Zelfs zijn gitaar heeft hij weggezet. Nu hij in bed rechtop gaat zitten en weer een nieuwe vlooiënbeet kapotkrabt, staat hij zichzelf bij wijze van uitzondering toe zijn andere hand langs de ronde vormen van het instrument te laten glijden. De gedachte aan Luminitsa in Sarajevo wordt wreed onderbroken door de laag

stof die hij tussen zijn vingers voelt. Heel even wordt hij vervuld van spijt dat hij het weer zo ver heeft laten komen. Daarna duwt hij ook die gedachte weg. Het is logisch. Hij heeft zich teruggetrokken. Hij heeft genoeg gespeeld, genoeg gezongen, genoeg gereisd. En heel wat meer gezien dan alle zienden.

Hij ruikt aan het stof. Verkruijmt het zacht tussen zijn vingers. Hij ruikt de geur van vuil, diepgeworteld vuil, maar ook meer dan dat. Het ruikt naar metaal. Een soort zwaar metaal. Is dit hier echt de juiste plek om zich rustig en definitief terug te trekken?

Tîrgu Mureş is niet eens zijn thuishaven. Het is het verkeerde deel van Transsylvanië. Zijn thuis was in het dorpje Casin, dicht bij Miercurea-Ciuc in Harghita. Maar na wat er is gebeurd, bestaat dat dorp niet meer. Het bevindt zich niet meer op zijn kaart. Hij werd ertoe veroordeeld een reiziger te worden. En nu is hij gestopt met reizen. En gestopt met gitaarspelen. Gestopt met zingen.

Gestopt met leven.

Hij heeft ze allang gehoord. Ze zijn de diverse kamers rondgegaan, de directeur er opschepperig achteraan, pratend op een toon die hij nooit eerder heeft gehoord. Hij begrijpt dat dat iets betekent en in een ander leven zou hij sneller gereageerd hebben. Dan was hij het verzorgingshuis al uit geweest – via een sluipteg, die hij beter kent dan zijn eigen broekzak – voor het te laat was geweest. Maar te laat voor wat? Wat kan hem hier nou nog gebeuren? Bevindt hij zich niet reeds op de bodem?

Veel te laat beseft hij dat rust niet de bodem is. De mogelijkheid tot rust. Er bestaat ook een bodem waar geen rust heerst.

Hij weet dat het overdag is. Hij weet hoe laat het is. Iets over tweeën. Het is het warmste moment van de dag. Toch voelt hij de kou in zijn ledematen. Zo oud is hij nog niet. De kou hoort zich nog niet in zijn ledematen te nestelen.

Het is midden februari, kwart over twee 's middags. Hij voelt het licht. Weet exact hoe licht het is. De deur is dicht, dat hoort hij, dat merkt hij aan het licht; ze schijnen de deuren van alle kamers te hebben dichtgedaan. Hij beseft dat er iets te gebeuren staat.